

ASIA **Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan asiantuntijajäsenten sidonnaisuusilmoitusten rekisteröinti**

KANTELU

Kantelija on kirjoituksessaan 17.4.2019 oikeuskanslerille sekä lisäkirjoituksissaan 18.4. ja 28.10.2019 katsonut, että sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja lähes kaikki sen asiantuntijajäsenet ovat laiminlyöneet sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain (1299/2006) 3 §:n 6 momentista (794/2017) ilmenevät velvoitteensa ilmoittaa sidonnaisuuksistaan, vaikka kyseisen lain 794/2017 voimaantulosta 1.1.2018 on kulunut jo 15,5 kuukautta. Kantelija viittaa kantelussaan myös tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä annetun lain (565/2015) 2 §:n 1 momenttiin.

Kantelun mukaan ainoat sidonnaisuusilmoituksen tehneet ovat sellaisia henkilöitä, jotka ovat tehneet ilmoituksen jonkin muun tuomarinvastuulla tapahtuvan tehtävänsä vuoksi.

SELVITYS

Sidonnaisuuksien ilmoittamista koskevia oikeusohjeita

Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 3 §:n 6 momentin mukaan muutoksenhakulautakunnan jäsenten on ilmoitettava sidonnaisuuksistaan siten kuin tuomioistuinlain (673/2016) 17 luvun 17 §:ssä säädetään asiantuntijajäsenen velvollisuudesta ilmoittaa sidonnaisuuksistaan.

Tuomioistuinlain kyseisen säännöksen mukaan tuomioistuimen asiantuntijajäsenen tehtävään esitettävän on ennen tehtävään määrittämistä sekä tehtävän kestäessä annettava tuomioistuimelle 11 luvun 12 §:ssä tarkoitettu sidonnaisuusilmoitus. Kyseisen pykälän 1 momentin mukaan vakinaiseen tuomarin virkaan nimitettäväksi esitettävän on ennen nimittämistä annettava valtion virkamieslain 8 a §:n 1 momentissa tarkoitettu selvitys sidonnaisuuksistaan. Ilmoitus annetaan nimittävälle viranomaiselle tai, jos nimittävä viranomainen on tasavallan presidentti, oikeusministeriölle. Tuomariksi nimitetyn on lisäksi toimitettava ilmoitus tiedoksi sille tuomioistuimelle, johon hänet on nimitetty.

Saman pykälän 2 momentin mukaan tuomarin on virkasuhteensa aikana viipymättä ilmoitettava muutoksista sidonnaisuuksissaan. Ilmoitus annetaan sille tuomioistuimelle, jossa tuomari työskentelee. Pykälän 3 momentin mukaan sidonnaisuuksista säädetään lisäksi valtion virkamieslain 8 a §:ssä.

Sidonnaisuuksia koskevien tietojen merkitsemisestä rekisteriin säädetään tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä annetussa laissa (565/2015). Lain 1 §:n (686/2016) mukaan Oikeusrekisterikeskus ylläpitää yleiseen käyttöön tarkoitettua tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteriä. Rekisteröinnillä toteutetaan tuomareiden sidonnaisuuksien ja sivutoimien, tuomioistuinten asiantuntijajäsenten ja käräjäoikeuden lautamiesten sidonnaisuuksien sekä tuomioistuinten esittelijöiden sivutoimien julkisuutta. Lain 2 §:n (686/2016) 1 momentin mukaan velvollisia ilmoittamaan tietoja rekisteriin ovat tuomarit, tuomioistuimen asiantuntijajäsenet ja käräjäoikeuden lautamiehet, jotka ovat velvollisia antamaan tuomioistuinlain (673/2016) 11 luvun 12 §:ssä tarkoitetun sidonnaisuusilmoituksen.

Oikeusrekisterikeskuksesta annetun lain (625/2012) annetun lain 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan Oikeusrekisterikeskus on oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluva virasto, jonka tehtävänä on toimia oikeusministeriön hallinnonalan tietojärjestelmien ja rekisterien rekisterinpitäjänä sekä välittää hallinnonalan viranomaisien ilmoittamia tietoja muille viranomaisille.

Sosiaali- ja terveysministeriöstä saatuja tietoja

Oikeuskanslerinviraston esittelijän sosiaali- ja terveysministeriön sosiaaliturva- ja vakuutusosastolta 2.5.2019 saaman sähköpostiviestin mukaan lain 794/2017 3 §:n 6 momentin muutokset tulivat lakiin vasta eduskuntakäsittelyssä, joten lakiin liittyvässä hallituksen esityksessä (HE 74/2017 vp) ei ole kyseistä lainkohtaa koskevia perusteluja.

Sähköpostin mukaan ajatuksena oli alun perin, että lautakunnan jäsenten sidonnaisuusilmoitukset merkittäisiin Oikeusrekisterikeskukseen. Asiasta neuvoteltiin oikeusministeriön ja Oikeusrekisterikeskuksen kanssa. Tuomioistuinlaitoksessa sidonnaisuusilmoitukset hoituvat siten, että tuomareiksi ehdotettavat antavat sidonnaisuusilmoituksen sille tuomioistuimelle, jonne heitä ehdotetaan. Tehtävään määräämisen jälkeen tuomioistuin tallentaa tiedot Oikeusrekisterikeskuksen niin sanottuun SiSi-järjestelmään. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ei ole oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluva tuomioistuin. Täten sillä ei ole myöskään tuomioistuinlaitoksen tietojärjestelmiä käytössään, eikä myöskään mahdollisuutta tallentaa SiSi-järjestelmään. Tätä mahdollisuutta ei luonnollisesti ole sosiaali- ja terveysministeriölläkään. Oikeusministeriö ei ollut halukas myöntämään järjestelmän käyttöoikeuksia ulkopuolisille, joten asiasta neuvoteltuaan sosiaali- ja terveysministeriö ja oikeusministeriö päätyivät ratkaisuun, jonka mukaan jäseneksi ehdotettavat toimittavat sidonnaisuusilmoitukset sosiaali- ja terveysministeriölle samalla lomakkeella, jolla tuomareiden sidonnaisuudet yleensäkin ilmoitetaan. Sidonnaisuusilmoitukset tarkastetaan ja säilytetään sosiaali- ja terveysministeriössä. Sidonnaisuusilmoitukset ovat julkisia samoin kuin Oikeusrekisterikeskuksessa ja samalla tavalla salassa pidettävät tiedot säilyvät salaisina.

Sosiaali- ja terveysministeriön selvitys

Sosiaali- ja terveysministeriön 1.7.2019 apulaisoikeuskanslerille antaman selvityksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan kuuluvia muutoksenhakulautakuntia ovat sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta Samu, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta Telk ja tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta Tamla. Kyseiset muutoksenhakulauta-

kunnat toimivat varsinaisen tuomioistuinlaitoksen ulkopuolella eikä niitä koske tuomioistuinlaki.

Velvollisuudesta ilmoittaa sidonnaisuudet säädetään tuomioistuinlaissa ja ilmoituksen tarkempi sisältö ilmenee valtion virkamieslain 8 a §:stä. Siitä, milloin tiedot on kirjattava rekisteriin, säädetään omassa laissaan eli tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisterissä annetussa laissa. Kyseisen lain 2 §:ssä, jossa luetellaan ilmoitusvelvolliset, ei ole mainittu muutoksenhakulautakuntien jäseniä.

Oikeusministeriön kanssa käymässään pohdinnassa sosiaali- ja terveysministeriö päätyi tulokseen, jonka mukaan sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuus ja rekisteröintivelvollisuus ovat kaksi eri asiaa. Näin ollen viittaussäännös tuomioistuinlakiin ei ministeriöiden mielestä velvoita muutoksenhakulautakunnan jäseniä rekisteröimään sidonnaisuustietojaan. Riittävää on, että he antavat ilmoituksensa valtion virkamieslaissa säädetyllä tavalla. Asiaan vaikuttivat myös oikeusministeriön näkemykset ulkopuolisten oikeudesta käyttää SiSi-järjestelmää.

Selvityksen mukaan sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuudella voidaan nähdä olevan ainakin kahdenlaisia tehtäviä: esteettömyyden varmistaminen sekä luottamuksen lisääminen muutoksenhakuviranomaisiin. Sidonnaisuuksien ilmoittamisella halutaan siten muun muassa jo etukäteen varmistaa se, että lautakuntiin ei nimitetä henkilöitä, jotka tulevat olemaan esteellisiä useiden asioiden käsittelyssä. Lisäksi nimittävän viranomaisen pitäisi etukäteen varmistua siitä, että lautakunta näyttää ulkopuolisen tarkastelijan silmin objektiivisesti puolueettomalta ja riippumattomalta. Selvityksen mukaan sidonnaisuusilmoitukset ovat sosiaali- ja terveysministeriöstä kaikkien saatavilla julkisilta osiltaan. Selvityksessä katsotaan, että täten julkisuus on sama kuin Oikeusrekisterikeskukseen toimitettavilla sidonnaisuusilmoituksilla. Tiedot eivät ole kaikkien haettavissa internetin kautta, mutta ne ovat saatavilla pyydetessä sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Oikeusministeriön selvitys

Oikeusministeriö on selvityksessään 29.7.2019 yhtynyt sosiaali- ja terveysministeriön esittämään näkemykseen, jonka mukaan velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuudet ja velvollisuus ilmoittaa tiedot rekisteriin ovat kaksi eri asiaa. Oikeusministeriön mukaan sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 3 §:n 6 momentti velvoittaa lautakunnan jäsenen ilmoittamaan sidonnaisuutensa. Tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä annettu laki ei kuitenkaan velvoita ilmoittamaan kyseisiä sidonnaisuustietoja rekisteriin.

Selvityksessä todetaan, että rekisterin kattavuus ja sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan (pitänee olla sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan) jäsenten sidonnaisuuksien yleinen julkisuus edellyttäisivät erillistä sääntelyä.

RATKAISU

Viranomaistoiminnan julkisuudesta ja hyvästä hallinnosta

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, julkisuuslaki) 3 §:n (907/2019) mukaan kyseisessä laissa säädettyjen tiedonsaantioikeuksien ja viranomaisten velvollisuuksien tarkoituksena on toteuttaa avoimuutta viranomaisten toiminnassa sekä antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuus valvoa julkisen vallan ja julkisten varojen käyttöä, muodostaa vapaasti mielipiteensä sekä vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan.

Julkisuuslain 20 §:n 3 momentin mukaan viranomaisten on huolehdittava siitä, että yleisön tiedonsaannin kannalta keskeiset asiakirjat tai niitä koskevat luettelot ovat tarpeen mukaan saatavissa kirjastoissa tai yleisissä tietoverkoissa taikka muilla yleisön helposti käytettävissä olevilla keinoilla.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja hyvästä tiedonhallintatavasta annetun asetuksen (1030/1999) 2 a luvun (380/2002) 8 a §:n 1 momentin mukaan valtion hallintoviranomaisten ja muiden valtion virastojen ja laitosten sekä tuomioistuinten ja muiden lainkäyttöviranomaisten (valtionhallinnon viranomaisen) tiedotuksen, julkaisutoiminnan ja muun viestinnän tarkoituksena on toteuttaa avoimuutta sekä tuottaa ja jakaa tietoa, joka luo yksilöille ja yhteisöille edellytyksiä muodostaa mahdollisimman totuudenmukainen kuva viranomaisten toiminnasta, vaikuttaa hallintoviranomaisissa valmisteilla oleviin yleisesti merkittäviin asioihin sekä valvoa omia etujaan ja oikeuksiaan.

Hallintolain 7 §:n 1 momentin mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomaisen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. Hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Hallintolain 10 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaatimassa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä hallintotehtävän hoitamisessa sekä muutoinkin pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä.

Arviointia

Kysymystä toimeentuloturvan muutoksenhakulautakuntiin ehdotettavien jäsenten sidonnaisuusilmoituksista käsiteltiin vuonna 2014 vakuutuslääkärijärjestelmää kehittäneen työryhmän muistiossa (Vakuutuslääkärijärjestelmää kehittäneen työryhmän muistio, sosiaali- ja terveysministeriön muistioita 2014:1).

Näiden lautakuntien jäsenten sidonnaisuuksien ilmoittamisesta ei tuolloin säädetty laissa, vaan kyseiset lautakunnat nimittävät sosiaali- ja terveysministeriö pyysi ennen nimittämistä jäseniksi ehdotettuja ilmoittamaan mahdollisista sidonnaisuuksistaan. Muistion mukaan hallintolainkäyttölaista, oikeudenkäymiskaaresta sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksesta ja ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä seuraa, että muutoksenhakulautakuntien jäsenten tulee olla puolueettomia ja heidän on myös näytettävä puolueettomilta ulospäin. Siksi nimittävän viranomaisen pitäisi etukäteen varmistua siitä, että lautakunta näyttää ulkopuolisen tarkastelijan silmin objektiivisesti puolueettomalta ja riippumattomalta. Muistiossa todetaan, että koska vakuutusosoikeuteen tultaneen ehdottamaan sidonnaisuuksien ilmoittamisen menettelyä ja sellainen jo on tuomioistuimissa, on perusteltua, että näin toimitaan muutoksenhakulautakunnissakin. Työryhmän ehdotuksena oli, että selvitetään, olisiko lakiin syytä kirjata muutoksenhakulautakuntien jäsenten velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuuksistaan.

Toimeentuloturvan muutoksenhakulautakuntien jäsenten velvollisuus sidonnaisuusilmoitusten tekemiseen kirjattiin lakiin 1.1.2018 voimaan tulleella lailla 794/2017. Kyseistä lakiesitystä eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsiteltäessä valiokunta on edellä mainittuun muistioon viitaten esittänyt, että sosiaaliturva-asioiden, työeläkeasioiden ja tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakuntien jäsenten sidonnaisuusmenettelystä säädettäisiin viittaussäännöksellä tuomioistuinlain 17 luvun 17 §:ään. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan näkemyksen mukaan

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

lakisääteinen sidonnaisuusilmoitus edistäisi kyseisten lautakuntien avoimuutta ja läpinäkyvyyttä.

Sekä sosiaali- ja terveysministeriö että oikeusministeriö katsovat selvityksissään, että velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuuksista ja velvollisuus ilmoittaa tiedot rekisteriin ovat kaksi eri asiaa.

Toimeentuloturvan lautakuntien jäsenten sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuus perustuu kyseisiä lautakuntia koskevassa lainsäädännössä olevaan viittaukseen tuomioistuinlain 17 luvun 17 §:ään. Pykälässä säädetään vain velvollisuudesta ilmoittaa sidonnaisuuksista. Viittaus on sikäli epätarkka, että tuomioistuinlain 17 luvun 17 §:n mukaan sidonnaisuusilmoitus on annettava tuomioistuimelle. Koska toimeentuloturvan muutoksenhakulautakunnat eivät ole tuomioistuimia, kyseistä viittaussääntöä ei voida sellaisenaan soveltaa muutoksenhakulautakuntien jäseniin. Lain säännös jättää siten avoimeksi sen, mille taholle muutoksenhakulautakuntien jäsenten olisi ilmoituksensa tehtävä. Ex analogia tämä taho olisi asianomainen muutoksenhakulautakunta. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan asiaa koskevissa neuvotteluissa on kuitenkin päädytty siihen, että sidonnaisuusilmoitukset annetaan sosiaali- ja terveysministeriölle.

Tuomareiden sidonnaisuuksista ja sivutoimirekisteristä annetussa laissa säädetään velvollisuudesta ilmoittaa tieto sidonnaisuuksista rekisteriin. Lautakuntakohtaisissa laeissa ei kuitenkaan rekisteröinnin osalta ole viittausta kyseiseen lakiin. Toimeentuloturvan muutoksenhakulautakuntien asiantuntijajäsenten osalta on siten laissa sääntelemättä, miten lautakuntien jäsenten ilmoittamat sidonnaisuustiedot on rekisteröitävä.

Tuomareiden ja tuomioistuinten asiantuntijajäsenten ilmoittamat sidonnaisuudet ilmoitetaan Oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämään tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteriin. Oikeusrekisterikeskusta koskevien säännösten mukaan kyseinen rekisteri on tarkoitettu yleiseen käyttöön ja sillä toteutetaan ilmoitettujen sidonnaisuuksien julkisuutta. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen mukaan myös toimeentuloturvan muutoksenhakulautakuntien jäsenten sidonnaisuudet oli tarkoitus ilmoittaa Oikeusrekisterikeskukseen, mutta asiassa ilmenneiden käytännön ongelmien vuoksi tiedot päätettiin säilyttää sosiaali- ja terveysministeriössä. Sosiaali- ja terveysministeriö on selvityksessään todennut, että ministeriössä säilytettävät sidonnaisuusilmoitukset ovat julkisia samoin kuin Oikeusrekisterikeskuksessa.

Vakuutuslääkärijärjestelmää kehittäneen, edellä mainitun työryhmän samoin kuin eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan mukaan sidonnaisuusilmoitusvelvollisuuden lakiin sisällyttämisen tavoitteena oli lisätä vakuutuslääkärijärjestelmän ja koko sosiaalivakuutusjärjestelmän läpinäkyvyyttä sekä kansalaisten luottamusta siihen. Tämä edellyttää, että kenellä tahansa on mahdollisuus vaivatta tarkistaa jäsenten sidonnaisuudet. Riittävänä ei tältä kannalta voida pitää, että sidonnaisuudet ilmoitetaan viranomaiselle, vaan ilmoitusten tulee olla myös yleisesti kaikkien tarkastettavissa.

Ongelmallista nykytilanteessa tämän perusteella on, että voimassa oleva lainsäädäntö ei velvoita avoimuuteen. Erityisesti muutoksenhakulautakuntien jäsenten sidonnaisuusilmoitusten rekisteröintitapa ja -säilytystapa on vaikeaselkoinen. Sidonnaisuuksista kiinnostuneen tulee pystyä hahmottamaan ilmoitus- ja rekisteröintivelvollisuuksien ero ja sen vaikutus ilmoituksen saatavuuteen. Epäselvää esimerkiksi on se, mistä viranomaisesta toimeentuloturvan muutoksenhakulautakuntien jäsenten sidonnaisuusilmoitukset ovat saatavissa. Kun ne ministeriöiden sopiman käytännön mukaan on pyydetty sosiaali- ja terveysministeriöstä, on lautakuntakohtaisissa laeissa viittaussäännöksen muoto ”siten kuin” suorastaan harhaanjohtava, sillä ei voida kohtuudella olettaa kaikkien kansalaisten erottavan toisistaan sidonnaisuudesta viranomaiselle

tehtävää ilmoitusta ja ilmoituksen rekisteröimistä koskevaa velvollisuutta ja mieltävän, että kyse on eri asioista.

Tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä voidaan saada tietoja myös sähköisesti oikeushallinnon asiointipalveluiden kautta (<https://asiointi.oikeus.fi/karajaoikeus-rekisterit>). Hakuehtona toimii haettavan henkilön suku- ja etunimi. Hakusivulla annetun ohjeistuksen mukaan henkilön nimi- ja virkatiedot löytyvät rekisteristä, mikäli hän on tallettanut ko. tiedot rekisteriin. Mikäli hänellä on sidonnaisuuksia ja/tai sivutoimia, näkyvät ne nimi- ja virkatietojen alla. Jos sidonnaisuuksia tai sivutoimia ei ole, haku antaa sidonnaisuuksien ja sivutoimien kohdalle tiedon ”Ei ole”. Tästä ohjeistuksesta huolimatta on kuitenkin sangen todennäköistä, että mikäli etsityn henkilön nimeä ei löydy ohjelmasta, sidonnaisuuksia tarkastanut henkilö tekee sen johtopäätöksen, että sidonnaisuusilmoitusta ei ole tehty tai jopa että sidonnaisuuksia ei ole.

Näin on tapahtunut myös kantelun tarkoittamassa asiassa. Koska kantelija ei ole löytänyt hakemiansa sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan asiantuntijajäsenten nimiä Oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämästä tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä, hän on olettanut, että kyseiset lautakunnan jäsenet eivät ole tehneet sidonnaisuusilmoitusta tähän velvoittavasta lain säännöksestä huolimatta. Koska asiasta ei ole laissa mitään säännöksiä, kantelijan on ollut mahdotonta tietää, että säännöksestä ”sitien kuin” huolimatta lautakuntien jäsenten sidonnaisuusilmoitukset tehdäänkin sosiaali- ja terveysministeriölle ja että tietoja ei ole Oikeusrekisterikeskuksessa, vaan ne on erikseen pyydettävä ministeriöstä.

Sidonnaisuustietojen pyytäjällä ei ole tosiasiallista mahdollisuutta tietää, että tietoja tulee pyytää ministeriöstä. Päinvastoin edellä selostettu puutteellinen lakiviittaus ohjaa kysymään tietoja Oikeusrekisterikeskuksesta, josta saatu tieto todennäköisesti tulkitaan virheellisesti. Tämä saattaa myös kyseenalaistaa tietohaun kohteena olevan asiantuntijajäsenen puolueettomuuden ja asettaa hänet suotta epäilyksenalaiseksi tietojen ilmoittamatta jättämisestä. Myös lautakunnan objektiivinen puolueettomuus voi tulla turhaan horjutetuksi.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Oikeusrekisterikeskus ylläpitää tuomarien ja tuomioistuinten asiantuntijajäsenten sidonnaisuusrekisteriä. Toimeentuloturvan muutoksenhakulautakuntia koskevissa laeissa ei velvoiteta niiden jäseniä ilmoittamaan sidonnaisuusilmoituksiaan rekisteriin, josta ne olisivat yleisesti saatavissa. Lautakuntakohtaisissa laeissa olevan puutteellisen viittaussäännöksen perusteella ei myöskään ole yksiselitteistä, kenelle lautakuntien asiantuntijajäsenten tulee sidonnaisuusilmoituksensa tehdä.

Sosiaali- ja terveysministeriö sekä oikeusministeriö ovat ilmoittaneet sopineensa käytännöstä, jonka mukaan kyseisiä sidonnaisuusilmoituksia säilytetään sosiaali- ja terveysministeriössä josta niitä voi pyytää samalla tavoin kuin Oikeusrekisterikeskuksesta.

Ministeriöiden sopima käytäntö ei kuitenkaan ole selkeä, ei palvele lainkäytön avoimuutta eikä toteuta kansalaisten mahdollisuutta valvoa julkisen vallan käyttöä. Käytäntö ei myöskään perustu lakiin.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain (193/2000) 7 §:n mukaan oikeuskanslerilla on oikeus tehdä ehdotuksia säännösten ja määräysten kehittämiseksi ja muuttamiseksi, jos valvonnassa on havaittu niissä puutteita tai ristiriitaisuuksia taikka jos ne ovat aiheuttaneet oikeudenkäytössä tai hallinnossa epätietoisuutta tai eriäviä tulkintoja.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Kantelijan tekemää kantelua tutkittaessa on ilmennyt, että muun muassa luottamuksen lisäämiseksi toimeentuloturvan muutoksenhakujärjestelmän puolueettomuuteen on sosiaaliturvasioiden muutoksenhakulautakunnan, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan sekä tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakuntien asiantuntijajäsenten asema 1.1.2018 voimaan tullella lailla haluttu rinnastaa tuomioistuimen asiantuntijajäseniin säätämällä myös näille velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuutensa ennen asiantuntijan tehtävään nimittämistä. Kokonaan säätelemättä on kuitenkin jäänyt velvollisuus näiden sidonnaisuustietojen ilmoittamisesta rekisteriin. Kuten oikeusministeriö on selvityksessään esittänytkin, rekisterin kattavuus ja toimeentuloturvan muutoksenhakulautakuntien jäsenten sidonnaisuuksien yleinen julkisuus edellyttäisivät erillistä sääntelyä.

Esitän, että kyseisestä hallinnonalasta vastaava sosiaali- ja terveysministeriö ryhtyisi näiden seikkojen korjaamiseksi tarpeellisiin lainsäädäntötoimiin.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Outi Kauppila

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
